ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Київського національного університету
будівництва і архітектури
_____ Юрій ДУДНИК
«___» _____2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Ратнікова Дмитра Геннадійовича на тему «Інтегративна діагностика економічної спроможності підприємств у мультипроєктному середовищі будівельного девелопменту»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми та постановки наукової проблеми

Дисертаційна робота присвячена розв'язанню комплексної науково-прикладної проблеми формування теоретико-методологічних засад і цілісного інструментарію інтегрованого оцінювання економічної спроможності підприємств, що функціонують у мультипроєктному середовищі будівельного девелопменту. Актуальність обраного напряму зумовлена структурними змінами будівельного сектору, посиленням невизначеності господарювання, масштабними завданнями відновлення житлової інфраструктури та потребою у переході до індустріалізованих, зокрема префабрикованих, рішень. За таких умов здатність підприємства виконувати окремий контракт або демонструвати прийнятні фінансові результати сама по собі не є достатнім свідченням його готовності працювати в складній системі взаємопов'язаних проєктів.

Науковий виклик полягає в тому, що економічна спроможність будівельного підприємства має багатовимірну природу: вона формується не тільки фінансовими ресурсами, а й виробничими можливостями, компетентністю персоналу, управлінською гнучкістю, логістичною та організаційною готовністю. Ці складові взаємодіють, можуть компенсувати або посилювати одна одну, а їхні параметри часто характеризуються різним ступенем вимірюваності та невизначеності. Тому обґрунтоване управлінське рішення потребує переходу від ізольованого аналізу показників до їх системного узгодження, оцінювання стратегічних альтернатив і перевірки стійкості результатів за зміни вихідних припущень.

Обрана проблематика є актуальною і з погляду економічної науки, і з позицій практики управління підприємствами будівельного девелопменту. Розроблення методів, які дають змогу не лише діагностувати поточний стан, а й оцінити готовність підприємства до участі у відновленні, розподілу ресурсів між проєктами та впровадження нових виробничих моделей, відповідає потребі

у підвищенні обґрунтованості стратегічного вибору за неповної та мінливої інформації.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами і темами

Теоретичні й прикладні результати дисертації узгоджуються з тематикою науково-дослідних робіт, у межах яких досліджувалися аналітичне забезпечення девелоперського управління та взаємодія учасників будівельних проєктів. Зокрема, робота пов'язана з темами «Розбудова сучасного аналітичного інструментарію девелоперського управління підрядним будівництвом» (державний реєстраційний номер 0115U000860), «Розвиток управлінської взаємодії інституційних учасників девелоперських проєктів» (державний реєстраційний номер 0121U111793) та «Вдосконалення аналітичного апарату обґрунтування формату девелопменту для проєктів будівництва» (№ W4-14-b, Академія будівництва України). У межах зазначених напрямів дисертант розвинув положення щодо діагностування ресурсно-функціональної готовності підприємств, узгодження рішень у портфелі взаємопов'язаних проєктів та формалізації критеріїв вибору варіантів розвитку.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертації полягає у створенні цілісної методологічної конструкції, що пов'язує багатовимірне розуміння економічної спроможності підприємства з її кількісним та якісним вимірюванням, ранжуванням стратегічних альтернатив і оцінюванням надійності отриманих управлінських висновків. Запропонований підхід має системний характер: кожен етап формує інформаційну основу для наступного, а результати діагностики можуть бути інтерпретовані як у контексті внутрішнього розвитку підприємства, так і його позиціонування щодо участі у програмах відновлення.

Уперше:

– розроблено інтегрований методичний підхід до оцінювання економічної спроможності будівельного підприємства та підтримки стратегічного вибору, який поєднує структурно-функціональне представлення спроможності, формування часткових та інтегральних індексів, нечітке агрегування різнорідних показників, визначення ваг критеріїв методом аналізу ієрархій, ранжування альтернатив методами TOPSIS і PROMETHEE та сценарне імітаційне моделювання Монте-Карло. Науковий результат полягає не в механічному поєднанні відомих методів, а у встановленні послідовності їх використання: багатокритеріальне діагностування створює основу для вибору, а сценарна перевірка дає змогу з'ясувати, наскільки цей вибір зберігається за варіації початкових параметрів і ваг критеріїв;

– побудовано структурно-функціональну модель економічної спроможності підприємства, яка інтегрує фінансово-економічний, виробничий, управлінський, кадровий та логістично-організаційний виміри. Її методологічна цінність визначається можливістю переходу від набору неузгоджених індикаторів до ієрархічно організованої системи первинних показників,

компонентних оцінок та узагальненого індексу, придатного для порівняльної діагностики;

– запропоновано процедуру перевірки стійкості ранжування стратегічних альтернатив, що передбачає аналіз розподілів результативних оцінок і фіксацію змін позицій альтернатив за варіювання вхідних даних та ваг критеріїв. Така процедура розширює інтерпретацію результату багатокритеріального аналізу: управлінський висновок характеризується не тільки місцем альтернативи у вихідному рейтингу, а й чутливістю цього місця до невизначеності;

– сформовано модель оцінювання готовності підприємства до участі у відновленні житлового фонду та реалізації індустріальних (префабрикованих) рішень, а також запропоновано інтегральний показник ECS (EconomicCapacityScore) для позиціонування підприємства. Її призначення полягає у переведенні загальної оцінки спроможності в аналітично придатну характеристику відповідності підприємства вимогам проєктного середовища відновлення.

Удосконалено:

– теоретико-методологічний підхід до оцінювання спроможності підприємства шляхом переходу від трактування результативності через ізольовані фінансові або виробничі параметри до аналізу взаємопов'язаних функціональних вимірів. Це дає змогу виявляти не лише рівень окремих компонентів, а й конфігурацію внутрішніх обмежень, які впливають на здатність підприємства виконувати проєктні зобов'язання та підтримувати розвиток;

– процедуру застосування нечіткої логіки для агрегування показників, що мають різну природу, одиниці виміру та ступінь формалізації. Удосконалення полягає у збереженні семантичної інтерпретації якісних характеристик і можливості включення експертних суджень до єдиної системи оцінювання за умов неповної або нечіткої інформації;

– використання методу аналізу ієрархій для визначення ваг складових економічної спроможності завдяки включенню перевірки узгодженості експертних порівнянь і аналізу чутливості результату до зміни ваг. Це посилює прозорість формування інтегральної оцінки та створює підстави для критичної перевірки впливу експертних пріоритетів;

– методичне забезпечення вибору стратегії розвитку підприємства через взаємну перевірку результатів, отриманих методами TOPSIS і PROMETHEE, з подальшим сценарним аналізом. Така комплементарність зменшує залежність висновку від логіки одного алгоритму ранжування та дає змогу оцінювати не лише перевагу альтернативи, а й надійність її переваги;

– інструментарій ризик-аналізу результатів стратегічного вибору за рахунок переходу від точкових прогнозів до оцінювання розподілів, перцентильних значень, довірчих інтервалів і коефіцієнтів варіації. Це дає змогу відображати діапазон можливих результатів і зіставляти альтернативи з урахуванням варіативності їх очікуваної ефективності.

Набули подальшого розвитку:

– понятійне визначення економічної спроможності підприємства як інтегрованої здатності координувати фінансові, виробничі, кадрові,

управлінські та логістично-організаційні ресурси для стабільного функціонування, виконання проєктних завдань і адаптації до змін зовнішнього середовища. Таке трактування акцентує динамічний і системний характер спроможності та відмежовує її від простого переліку ресурсів або ретроспективних показників результативності;

– підхід до стратегічного управління будівельним підприємством, що поєднує інтегровану діагностику, формування множини стратегічних альтернатив і перевірку стійкості обраного варіанта. У цьому підході діагностичний результат виконує функцію не лише опису поточного стану, а й аналітичного обґрунтування напряму розвитку;

– концептуальне розмежування невизначеності, пов'язаної з нечіткістю якісних та експертних оцінок, і стохастичної мінливості кількісних параметрів. Це дає змогу обирати методи моделювання відповідно до природи інформаційного обмеження та уникати зведення різних типів невизначеності до одного формального способу оброблення;

– наукові уявлення про індустріалізацію та префабрикацію як чинники трансформації економічної спроможності будівельних підприємств. Їхній вплив розглянуто крізь призму змін виробничої організації, компетентнісних вимог до персоналу, логістичної готовності та здатності підприємства адаптуватися до повоєнних і посткризових завдань;

– прикладні принципи використання європейського досвіду житлової політики в українських умовах із посиленням ролі підприємства як активного учасника програм відновлення, здатного підтверджувати організаційну, фінансову й операційну готовність до виконання відповідних проєктів.

Теоретичне значення дисертації

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні економічної теорії підприємства та методології стратегічного управління в частині аналізу спроможності будівельних підприємств діяти в умовах мультипроєктності, невизначеності та структурної перебудови галузі. Запропоноване понятійне трактування розглядає спроможність як системну властивість підприємства, що виникає внаслідок узгодженої взаємодії його ресурсів, функцій та адаптивних можливостей. Це створює концептуальні підстави для дослідження причин, через які формально наявний ресурсний потенціал не завжди трансформується у фактичну здатність виконувати складні проєктні завдання.

Важливим теоретичним внеском є формування цілісної логіки діагностики: від декомпозиції економічної спроможності на функціональні складові й добору системи індикаторів — до агрегування оцінок, зіставлення альтернатив та аналізу невизначеності. У роботі системно поєднано інструменти багатокритеріального аналізу, нечіткої логіки та імітаційного моделювання, обґрунтовано їхні різні методичні функції та місце в загальному процесі підтримки рішень. Це збагачує методологічний апарат оцінювання підприємств у ситуаціях, коли дані є неоднорідними, частково експертними та схильними до коливань.

Теоретичну вагу має також розмежування нечіткості й стохастичної мінливості як різних джерел невизначеності. Такий підхід важливий для

коректного вибору аналітичного інструментарію та інтерпретації результатів: нечітке моделювання дає змогу працювати з нечітко визначеними поняттями й судженнями, тоді як сценарне імітаційне моделювання описує варіативність кількісних параметрів. Їх узгоджене використання формує методологічну основу для підвищення надійності стратегічних висновків.

Одержані положення можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях з економіки будівництва, управління підприємствами, девелопменту, діагностування резильєнтності та готовності до відновлювальних проєктів. Вони також становлять теоретичну основу для розроблення спеціалізованих моделей оцінювання спроможності підприємств різних сегментів будівельної галузі з урахуванням відмінностей у масштабі діяльності, проєктному профілі та доступності інформації.

Практичне значення та впровадження результатів

Практична цінність дисертації визначається можливістю використання запропонованої методики для виявлення сильних і вразливих компонентів економічної спроможності, обґрунтування пріоритетів розвитку, порівняння стратегічних альтернатив та оцінювання готовності підприємства до участі в мультипроєктних програмах будівництва й відновлення. Інтегральний індекс і ECS можуть застосовуватися як інструменти внутрішньої діагностики та позиціонування, тоді як сценарне моделювання дає керівникам змогу оцінювати чутливість обраного рішення до зміни фінансових, виробничих, кадрових чи логістичних параметрів.

Поєднання нечіткої логіки, аналізу ієрархій, методів TOPSIS і PROMETHEE та моделювання Монте-Карло створює прикладний алгоритм, який може бути адаптований до інформаційних систем управління підприємством. Його застосування доцільне під час формування програм розвитку, оцінювання ресурсного забезпечення портфеля проєктів, вибору заходів з усунення обмежень та попереднього аналізу ризиків. Для органів державного і місцевого управління результати можуть бути корисними при формуванні прозорих критеріїв оцінювання потенційних виконавців програм житлового будівництва та відновлення, за умови належного врахування специфіки конкретної програми й перевірки вихідних даних.

Практичне використання результатів підтверджується наданими у дисертації довідками та актами. Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність ТОВ «Архітектурно-будівельні новації» (довідка № 77-н від 12.03.2026 р.), ТОВ БФ «Альфа-Сервіс» (довідка № 68 від 25.03.2026 р.) та Інституту місцевого розвитку (довідка № 56 від 27.03.2026 р.). Їх використано у науково-експертній діяльності Академії будівництва України (довідка № 12/07.2026/21 від 14.01.2026 р.) та в освітньому процесі Київського національного університету будівництва і архітектури під час підготовки здобувачів вищої освіти, викладання дисциплін «Економіка будівництва», «Економічна діагностика підприємства», «Оптимізаційні методи та моделі», розроблення навчально-методичного забезпечення й виконання науково-дослідних робіт (довідка № 12/54-21/3/26 від 15.05.2026 р.). Зазначені

документи засвідчують апробацію результатів у виробничому, експертному та освітньому середовищах.

Повнота відображення результатів у наукових працях

Зміст дисертації відображено у науковому доробку здобувача, наведеному у списку опублікованих праць за темою дослідження. У дисертації зазначено 49 праць, згрупованих за видами публікацій: 1 – одноосібна монографія та 2 розділи колективних монографій, 4 статті у виданнях, індексованих у Scopus та WebofScienceCoreCollection (з них 2 статті Q1, заліковий обсяг може становити як 6=(2x3) публікацій відповідно до п.2.1 наказу МОН № 1220 від 23.09.2021р.);19 статей у фахових виданнях України та 8 у наукових виданнях інших держав, індексованих міжнародними наукометричними базами, а також матеріали 15 наукових конференцій. У роботах висвітлено різні рівні дослідницької програми — від концептуальних засад діагностики та трактування економічної спроможності до моделей цифрової трансформації, стратегічного вибору, сценарного аналізу й відновлення будівельного сектору.

Загалом опубліковані праці відображають основні теоретичні та методичні компоненти роботи, а матеріали конференцій засвідчують апробацію результатів на фахових наукових заходах. Для остаточного документального підтвердження повноти такого відображення предметний аналіз кожної публікації здійснено за її повним текстом у зіставленні з відповідним положенням дисертації.

За бібліографічними відомостями та наведеними у дисертації даними про особистий внесок, у співавторських публікаціях внесок здобувача визначено окремо.

Академічна доброчесність і самостійність дослідження

Дисертація містить результати власного дослідження; положення, ідеї та текстові фрагменти інших авторів, використані у роботі, мають супровідні посилання на відповідні джерела. Оцінювання дисертації здійснювалося відповідно до «Положення про заходи щодо підтримки академічної доброчесності у Київському національному університеті будівництва і архітектури», затвердженого рішенням Вченої ради КНУБА (Протокол № 31 від 21 лютого 2020 р.) та введеного в дію наказом ректора № 180 від «21» квітня 2020 р. Згідно з цим Положенням, університет забезпечує багаторівневу систему контролю академічної доброчесності, яка включає моніторинг текстової оригінальності, експертну оцінку наукового внеску авторів, верифікацію коректності цитування та дотримання етичних стандартів наукової комунікації.

У звіті перевірки повного тексту дисертації програмним забезпеченням StrikePlagiarism зазначено коефіцієнт подібності КП1 — 1,27 %, КП2 — 0,03 % та коефіцієнт цитувань КЦ — 0,43 %.

За результатами змістового ознайомлення з дисертацією, її бібліографічним апаратом, відомостями про опубліковані праці та наданими матеріалами перевірки ознак фабрикації чи фальсифікації даних і результатів

дослідження не встановлено; очевидних ознак академічного плагіату також не виявлено. Для остаточного формулювання висновку щодо виявлених збігів зіставлено позначені фрагменти з першоджерелами та перевірено коректність їх цитування. У співавторських працях особистий внесок здобувача окреслено у переліку публікацій. Самостійність дослідження засвідчують цілісність його постановки, послідовність методологічної логіки та взаємна узгодженість сформульованих результатів.

Дисертаційна робота відрізняється від кандидатської дисертації Д. Г. Ратнікова «Підвищення конкурентоспроможності трудового потенціалу найманих працівників в Україні в умовах глобалізації» (08.00.07, 2010) предметом, об'єктом і методологічним фокусом. Якщо попереднє дослідження було присвячене конкурентоспроможності трудового потенціалу найманих працівників, то докторська дисертація зосереджена на системному оцінюванні економічної спроможності підприємств будівельного девелопменту в мультипроєктному середовищі. У ній сформовано інший понятійний апарат і комплекс інструментів, зокрема інтегральне оцінювання функціональних вимірів, нечітке агрегування, багатокритеріальне ранжування та сценарну перевірку стійкості. Тому докторська робота має самостійний науковий предмет і не є повторенням або тематичним розширенням попередньої кваліфікаційної праці.

Загальний висновок

З огляду на наукову новизну, теоретичну обґрунтованість, прикладну спрямованість, оприлюднення основних результатів і самостійний характер дослідження дисертаційна робота Ратнікова Дмитра Геннадійовича на тему «Інтегративна діагностика економічної спроможності підприємств у мультипроєктному середовищі будівельного девелопменту» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, що містить розв'язання актуальної наукової проблеми та може бути рекомендована до розгляду для присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

РЕЦЕНЗЕНТИ

доктор економічних наук, професор
професор кафедри
менеджменту в будівництві **Христина ЧУПРИНА**

доктор економічних наук, професор
професор кафедри
менеджменту в будівництві **Андрій ШПАКОВ**

доктор економічних наук, професор
професор кафедри
економіки будівництва **Леся СОРОКІНА**